

Koszty dostosowawcze oraz korzyści z wprowadzenia euro dla sektora przedsiębiorstw niefinansowych

---

Czego oczekują polskie
przedsiębiorstwa po
przystąpieniu do EMU?

Katarzyna Puchalska

IE NBP

13 III 2008

Cel badania

Celem badania jest zebranie i zsyntetyzowanie doświadczeń oraz oczekiwań krajów UE odnośnie kosztów i korzyści z wejścia do EMU z punktu widzenia kondycji ekonomicznej i możliwości rozwoju sektora przedsiębiorstw niefinansowych oraz próba weryfikacji tych oczekiwań w oparciu o wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród polskich firm

Spis treści

- Metoda badawcza
  - Źródła danych
  - Wyniki badania
    - Nastawienie przedsiębiorstw do przyjęcia euro
    - Korzyści z wejścia do EMU
    - Koszty i trudności wejścia do EMU
  - Podsumowanie
  - Literatura
  - Załącznik 1: formularz ankietowy
  - Załącznik 2: aneks
-

Metoda badawcza i źródła danych

Metoda badawcza:

- Przegląd literatury
- Analiza wyników badań ankietowych prowadzonych przez IE NBP

Źródła danych:

- Analiza wyników badania ankietowego ASE NBP, dotyczącego kosztów i korzyści z przyjęcia przez Polskę euro z punktu widzenia sytuacji przedsiębiorstw niefinansowych (formularz w załączeniu)
  - Badanie zostało rozesłane przedsiębiorstwom biorącym udział w AR NBP i SM NBP 28 XI 2007
  - Na potrzeby ASE NBP zwiększono udział respondentów z sektora MSP
  - Liczebność próby w ASE NBP wyniosła 1188 jednostek
- Ankieta roczna AR NBP + szybki monitoring SM NBP
  - AR NBP istnieje od 1995 r., SM NBP od 1997 r.
  - Obszary analityczne wykorzystane z AR NBP:
    - Waluty rozliczeń transakcji eksportowych i importowych
    - Przyczyny braku finansowania kredytem bankowym
    - Oceny zmian konkurencyjności produktów
- Dane F-01/I-01 GUS

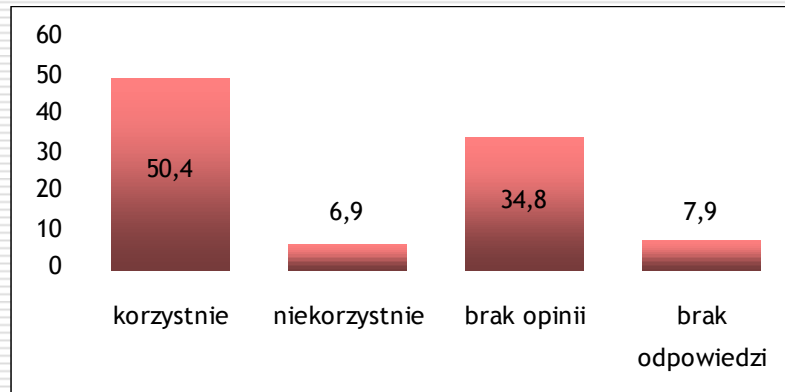

Wyniki badania

Czy przyjęcie euro będzie korzystne dla firm?

■ Nastawienie przedsiębiorstw do przyjęcia euro - 1

□ Nastawienie przedsiębiorstw

- Przedsiębiorstwa rozliczające się w euro nie miały problemów z oceną wpływu wejścia do EMU. W przeważającej większości była to ocena pozytywna
- W przedsiębiorstwach nie rozliczających się w euro niepewność, co do kierunku wpływu była znacznie większa, a oceny częściej negatywne. Generalnie jednak również w tych firmach przeważało nastawienie pozytywne

Rys.1

Czy przyjęcie euro będzie korzystne dla firm?

■ Nastawienie przedsiębiorstw do przyjęcia euro - 2

□ Pozytywne nastawienie wyjaśniano

- ograniczeniem ryzyka kursowego i spadkiem kosztów transakcyjnych rozliczeń w euro
- uproszczeniem wymiany handlowej
- poprawą dostępności do kapitału i spadkiem jego kosztów

Rys.2

□ Negatywne nastawienie tłumaczono

- oczekiwanym wzrostem inflacji, wzrostem cen
- nasileniem się konkurencji
- wzrostem presji płacowej

□ Czynnikiem oddziałującym na nastawienie przedsiębiorstwa była też jego wielkość i lokalizacja

Rys.3

- większe firmy były częściej nastawione pozytywnie
  - zachodnie regiony kraju nastawione były bardziej pozytywnie
-

Korzyści z wejścia do EMU

- Spadek ryzyka kursowego, kosztów transakcyjnych wymiany PLN/euro i kosztów derywatów - 1
-

- Rozliczenia w euro ma 70% próby – są to eksporterzy, importerzy, kredytobiorcy, pożyczkobiorcy i pożyczkodawcy
  - W małych firmach odsetek eksporterów i importerów jest niższy (o ok. 30 pp.)
- Udział eksporterów rozliczających się w euro wyniósł w próbie 91%. Udział firm, dla których euro jest jedyną walutą rozliczeń transakcji eksportowych - 32%
- Połowa firm (wykazujących koszty transakcyjne) oszacowała je na mniej niż 0,1% obrotów rocznych
  - W małych firmach koszty transakcyjne były nieco wyższe
- Koszty transakcyjne stanowią 0,18% obrotów rocznych

Korzyści z wejścia do EMU

- Spadek ryzyka kursowego, kosztów transakcyjnych wymiany PLN/euro i kosztów derywatów - 2
-
- Koszty derywatów i strat z tytułu ujemnych różnic kursowych wykazuje mniej przedsiębiorstw niż w przypadku kosztów transakcyjnych
    - Instrumenty zabezpieczające przed wahaniami kursu stosuje 44% firm rozliczających się w walutach obcych
  - Koszty derywatów i ujemnych różnic kursowych stanowiły 0,17% obrotów rocznych
  - W sumie wszystkie koszty związane z rozliczeniami w euro stanowiły 0,34% obrotów rocznych
  - W sektorze dużych przedsiębiorstw niefinansowych oszczędności wyniosłyby 5,5 mld PLN* w skali roku

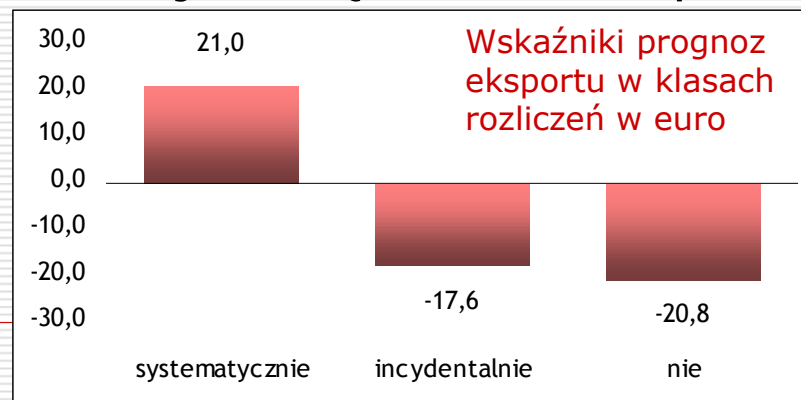
Korzyści z wejścia do EMU

■ Rozwój handlu w obszarze strefy euro - 1

- Wpływ EMU na wzrost handlu w obrębie strefy euro szacuje się obecnie na 5-10% (Baldwin, 2006)
- Spadek ryzyka kursowego i eliminacja barier eksportowych powinny być bodźcem do zwiększenia eksportu, a w przypadku firm nie eksportujących – do wejścia na rynki zagraniczne (zwłaszcza w sektorze MSP – Baldwin i inni, 2005)

□ Prognozy przedsiębiorstw są umiarkowanie optymistyczne – 39% respondentów przewiduje zwiększenie eksportu

□ Wśród firm obecnych na rynku UE prognozy są najbardziej optymistyczne

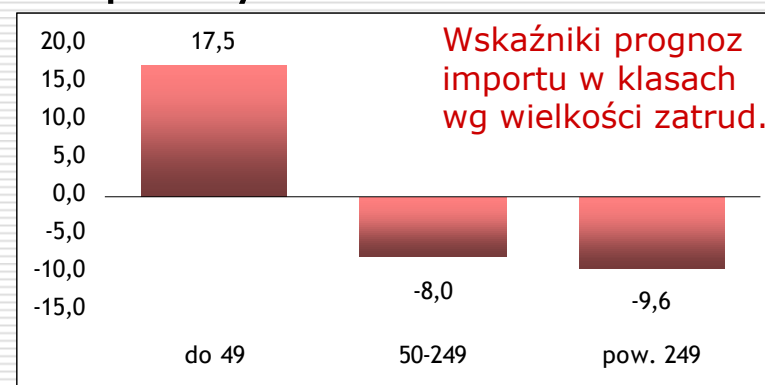

Korzyści z wejścia do EMU

■ Rozwój handlu w obszarze strefy euro - 2

- Sektor MSP wykazał większy optymizm prognoz niż duże przedsiębiorstwa; analogicznie jak w całej próbie wzrost eksportu prognozują częściej małe firmy już obecne na rynkach UE
- Największe zainteresowanie wzrostem sprzedaży na eksport deklarowały firmy handlowe i transportowe
- Wzrost importu prognozuje 35% próby
- Częściej są to podmioty obecne na rynkach UE, firmy małe oraz handel

Rys.4

Korzyści z wejścia do EMU

- Rozwój rynku finansowego - poprawa dostępu i spadek kosztów kapitału - 1
-

- Wprowadzenie euro zwiększyło integrację rynku finansowego w EMU, w efekcie czego zmniejszył się koszt pozyskania kapitału z emisji papierów wartościowych (Cappiello i inni, 2006). Poszczególne segmenty rynku finansowego są jednak w różnym stopniu zintegrowane. Wolniej przebiega proces integracji w sektorze bankowym (Vives, 2006). Rynek kredytów detalicznych, w tym zwłaszcza dla sektora MSP, pozostaje rynkiem regionalnym (ECB, 2006)
- Podstawowym źródłem finansowania sektora przedsiębiorstw w Polsce pozostają fundusze własne (SM NBP, AR NBP)

Korzyści z wejścia do EMU

- Rozwój rynku finansowego - poprawa dostępu i spadek kosztów kapitału - 2
-
- Z kredytu korzysta 65% dużych przedsiębiorstw i 55% małych firm. Brak zobowiązań kredytowych firmy tłumaczą najczęściej wystarczającymi środkami własnymi
  - W ciągu ostatnich 10 lat odsetek kredytobiorców zwiększył się o 3 pp., a oprocentowanie kredytów spadło trzykrotnie
  - 42% próby oczekuje obniżenia kosztów kapitału
  - 53% próby spodziewa się poprawy dostępu do kapitału
  - Nie widać różnic w prognozach między sektorem MSP i dużymi przedsiębiorstwami

Koszty wejścia do EMU

- Wzrost cen, wywołany zaokrągleniem cen w górę, działaniami monopolistycznymi i spekulacyjnymi - 1
-
- Badania pokazały, że 80% Polaków obawia się wzrostu inflacji jako efektu przyjęcia euro (KE, 2007). W krajach należących do EMU powszechnie uważa się, że po przyjęciu euro ceny istotnie się podniosły (mimo że poza niektórymi branżami usługowymi oficjalne statystyki tego nie potwierdzają)
  - 53% firm prognozuje wzrost cen w branży, w której działa
  - 58% firm spodziewa się wzrostu cen surowców, materiałów i towarów

Koszty wejścia do EMU

- Wzrost cen, wywołany zaokrągleniem cen w górę, działaniami monopolistycznymi i spekulacyjnymi - 2
-
- Ceny produktów i/lub usług oferowanych przez branżę
    - Najwyższy odsetek firm prognozujących wzrost tych cen jest w sekcji „Hotele i restauracje” (89%)
    - Najniższy jest w sekcjach: „Górnictwo i kopalnictwo” (42%) i „Przetwórstwo przemysłowe (49%)
  - Ceny surowców, materiałów i towarów
    - Najwyższy odsetek firm prognozujących wzrost tych cen jest w sekcji „Hotele i restauracje” (89%) oraz „Górnictwo i kopalnictwo” (67%) i „Budownictwo” (62%)
    - Najniższy jest w handlu (52%)
  - Przedsiębiorstwa działające wyłącznie na rynku krajowym częściej prognozują wzrost cen niż eksporterzy/importerzy
  - Sektor MSP częściej oczekuje wzrostu cen niż duże firmy
-

Koszty wejścia do EMU

■ Wzrost konkurencji

- Po przystąpieniu Polski do UE nasilenie konkurencji w ocenie przedsiębiorstw wzrosło (odsetek firm zgłaszających rosnącą konkurencję jako barierę rozwoju wzrósł z 8% do 14%) – SM NBP

[Rys. 6](#)

- Wzrostu konkurencji oczekuje 50% respondentów w próbie
- Sektor MSP bardziej obawia się wzrostu konkurencji niż duże przedsiębiorstwa
- Eksporterzy bardziej obawiają się wzrostu konkurencji niż firmy działające wyłącznie na rynku krajowym
- Zagrożone wzrostem konkurencji czują się zwłaszcza firmy transportowe i budowlane

[Rys. 7](#)

Koszty wejścia do EMU

- Koszty dostosowawcze związane z wymianą pieniądza, zmianą cen, obowiązywaniem podwójnych cen, dostosowaniem systemów IT i systemów księgowych – 1
- Przedsiębiorstwa oceniały 5 różnych działań związanych z operacją zastąpienia złotego przez euro
  - Podwójne ceny
  - Dostosowanie systemu księgowego
  - Dostosowanie systemu IT
  - Zmiana cen
  - Przeszkolenie pracowników

działania zostały uszeregowane pod względem skali trudności
- Najwięcej trudności oczekują:
  - Małe przedsiębiorstwa (zatrudnienie do 49 osób)
  - Handel
  - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę

Koszty wejścia do EMU

■ Koszty dostosowawcze ... - 2

□ Koszty związane z wymienionymi działaniami

- Dostosowanie IT – oszacowano na 0,22% obrotów rocznych
- Dostosowanie systemu księgowego – 0,21%
- Zmiana cen – 0,15%
- Podwójne ceny – 0,14%
- Przeszkolenie pracowników – 0,14%

➤ W każdym z wymienionych działań małe firmy oceniały koszt z nim związany jako wyższy niż duże firmy

□ Koszt wprowadzenia euro wyniesie 0,8% obrotów rocznych i będzie jednym z wyższych na tle UE

- W małych przedsiębiorstwach (do 49 pracowników) – 0,9%
  - W przedsiębiorstwach dużych (powyżej 249) – 0,6%
-

Podsumowanie

1. Cała próba

- Przedsiębiorstwa oczekują korzyści z wejścia do EMU
- Wyraźny podział w próbie na dwie grupy:
  - Firmy rozliczające się systematycznie w euro – w przeważającej większości uważają wejście do EMU za korzystne dla swoich interesów
  - Pozostałe firmy w próbie (zorientowane na rynek krajowy)
    - Często nie potrafią ocenić wpływu przyjęcia euro na sytuację przedsiębiorstwa
    - Częściej nastawione są do wejścia do EMU negatywnie, ale
    - Oceny pozytywne przeważają nad negatywnymi

Podsumowanie

2. Cała próba

- W ocenie ankietowanych przedsiębiorstw perspektywy rozwoju kraju po wejściu do strefy euro poprawią się
- Na oceny przedsiębiorstw największy wpływ miały czynniki o charakterze krótkookresowym
  - Spadek ryzyka kursowego i kosztów transakcyjnych oraz ułatwienie wymiany handlowej w strefie euro – po stronie argumentów za euro
  - Wzrost cen – po stronie przeciw
- Koszty związane z operacją wymiany PLN na euro ocenione zostały dość wysoko na tle UE. Konieczność poniesienia tych kosztów nie znalazła się jednak po stronie argumentów przeciw wejściu do EMU

3. Sektor MSP

- Dwie odrębne grupy
  - Firmy systematycznie rozliczające się w euro
    - Wyraźnie pozytywne nastawienie, podobnie jak w dużych firmach
    - Prognozy zwiększenia aktywności eksportowej i importowej częstsze niż w sektorze dużych przedsiębiorstw
  - Pozostałe małe firmy (zorientowane na rynek krajowy)
    - Mniej pozytywne nastawienie
      - Obawy o wzrost inflacji – częstsze niż w dużych firmach
      - Obawy o dalsze osłabienie pozycji na rynku, przy już dziś słabszych ocenach konkurencyjności tej grupy
      - Większe koszty i trudności związane z operacją wprowadzenia euro

Literatura:

- Angeloni I., Aucremanne L., Ciccarelli M., 2006, „Price setting and inflation persistence did EMU matter?“, ECB, Working Paper Series Nr 597
- Arendas M., „The preparedness of enterprises for the euro changeover“, 2006, Narodna Banka Slovenska, BIATEC, 11/2006
- Attal-Toubert K., Belleville L-M., Pluyaud B., 2002, „The short-term impact on prices of the euro cash changeover“, Banque de France Bulletin Digest Nr 107
- Baele L., Ferrando A., Hördahl P., Krylova E., Monnet C., 2004, „Measuring financial integration in the euro area“, ECB, Occasional Paper Series Nr 14
- Baldwin R., 2006, „The euro's trade effects“, ECB, Working Paper Series Nr 594
- Baldwin R., Skudelny F., Taglioni D., 2005, „Trade effects of the euro. Evidence from sectoral data“, ECB, Working Paper Series Nr 446
- Bartram S., Karolyi G.A., 2003, „The impact of the introduction of the euro on foreign exchange rate risk exposures“, Lancaster University, Working Paper
- Bris A., Koskinen Y., Nilsson M., 2004, „The real effects of the euro: evidence from corporate investments“, CEPR, Discussion Paper Nr 4521
- Bun M., Klaassen F., 2002, „Has the euro increased trade?“, Tinbergen Institute Discussion Paper TI 2002-108/2
- Cappiello L., Hördahl P., Kadareja A., Manganelli S., 2006, „The impact of the euro on financial markets“, ECB, Working Paper Series Nr 598
- Cappiello L., Gérard B., Kadareja A., Manganelli S., 2006, „Financial integration of new EU member states“, ECB, Working Paper Series Nr 683
- Capstaff J., Hutton J., Marshall A., 2007, „The introduction of the euro and derivative use in French firms“, Journal of International Financial Management and Accounting
- Ehrmann M., 2006, „Rational inattention, inflation developments and perceptions after the euro cash changeover“, ECB, Working Paper Series Nr 588
- European Commission, Flash Eurobarometer, 2007, „Introduction of the euro in the new member states. Analytical report.“, XI 2007
- European Commission, 1990, „One Market, One Money. An Evaluation of the Potential Benefits and Costs of Forming an Economic and Monetary Union“, European Economy Nr 44
- Micco A., Stein E., Ordonez G., 2003, „The currency union effect on trade: Early evidence from EMU“, Inter-American Development Bank
- Mongelli F.P., Vega J.L., 2006, „What effects is EMU having on the euro area and its member countries? An overview.“, ECB, Working Paper Series Nr 599
- Nguyen H., Faff R., Marshall A., 2006, „Exchange rate exposure, foreign currency derivatives and the introduction of the euro: French evidence“, International Review of Economics and Finance 16 (2007)
- Rose A., 2004, „A meta-analysis of the effect of common currencies on international trade“, NBER Working Paper 10373
- Suster M. (red.), 2006, „The effects of euro adoption on the Slovak economy“, Narodna Banka Slovenska, BIATEC, 6/2006

Załącznik 1: formularz ankietowy ASE NBP

POLSKA PRZYSTĘPIĄC DO UNII EUROPEJSKIEJ ZOBOWIĄZAŁA SIĘ PRZYJĄĆ EURO. NARODOWY BANK POLSKI JEST OBECNIE W TRAKCIE PRAC NAD PRZYGOTOWANIEM RAPORTU NA TEMAT POTENCJALNYCH KORZYŚCI I KOSZTÓW WEJŚCIA DO STREFY EURO. W ZWIĄZKU Z TYM ZWRACAMY SIĘ DO PAŃSTWA Z UPRZYMĄ PROŚBĄ O OCENĘ NIEKTÓRYCH WAŻNYCH DLA SEKTORA PRZEDSIĘBIORSTW SKUTKÓW ZWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ TEGO HISTORYCZNEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA.

metryczka firmy:	liczba pracowników:		Czy firma dokonuje transakcji rozliczanych w euro (eksport, import, kredyt, inne)?:	tak tak (incydentalnie) nie
	symbol PKD:			

1) Czy zdaniem Państwa przystąpienie Polski do strefy euro będzie korzystne dla sytuacji przedsiębiorstwa?:

a. tak,

b. nie,

c. brak opinii

2) Prosimy o zaznaczenie (x), które ze zjawisk wymienionych poniżej mogą wystąpić po wejściu Polski do strefy euro?:

	na pewno nie wystąpi	raczej nie wystąpi	raczej wystąpi	na pewno wystąpi	trudno ocenić
1) poprawa koniunktury gospodarczej (wzrost dynamiki PKB)					
2) wzrost sprzedaży na eksport produktów/usług oferowanych przez przedsiębiorstwo					
3) wzrost importu (zaopatrzeniowego lub/i zakupów importowanych przez przedsiębiorstwo środków trwałych)					
4) napływ do Polski kapitału w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych					
5) spadek kosztów kapitału					
6) poprawa dostępu do kapitału					
7) wzrost konkurencji na rynku, na którym działa przedsiębiorstwo					
8) wzrost cen produktów/usług oferowanych przez branżę, w której działa przedsiębiorstwo					
9) wzrost cen materiałów i surowców wykorzystywanych do produkcji i/lub towarów i usług zakupowanych przez przedsiębiorstwo					

3) Prosimy podać (x), jaki jest obecnie koszt prowadzonych przez przedsiębiorstwo transakcji dewizowych (udział kosztów poniesionych w ciągu roku w relacji do rocznych obrotów przedsiębiorstwa?):

	brak kosztów	do 0,1% obrotów	0,1-0,5%	0,5-1%	ponad 1% obrotów	trudno ocenić
1) koszty transakcyjne i administracyjne związane z wymianą dewizową PLN/euro						
2) koszty instrumentów zabezpieczających przed ryzykiem dewizowym (PLN/euro) wraz z kosztami (stratami) wynikającymi z niekorzystnych dla przedsiębiorstwa zmian kursu PLN/euro						

4) Prosimy ocenić (x) skalę potencjalnych trudności związanych z dostosowaniem przedsiębiorstwa do operacji wymiany PLN na euro?: (od 0 – brak trudności do 3 – poważne trudności, -9 – trudno ocenić)

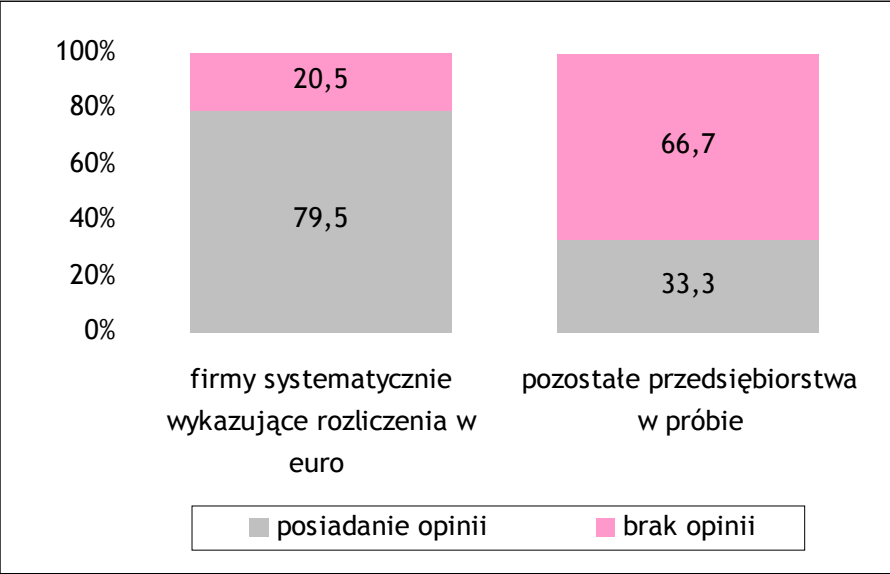
	0	1	2	3	-9
1) przystosowanie systemów informatycznych					
2) dostosowanie systemów księgowych					
3) zmiana cen (PLN/euro)					
4) podwójne ceny (obowiązujące przez 2 miesiące)					
5) przeszkolenie pracowników					
6) inne trudności bezpośrednio związane z wymianą, jakie?					

5) Prosimy ocenić (x) potencjalne koszty przedsiębiorstwa związane z wymianą PLN na euro (w relacji do rocznych obrotów przedsiębiorstwa?):

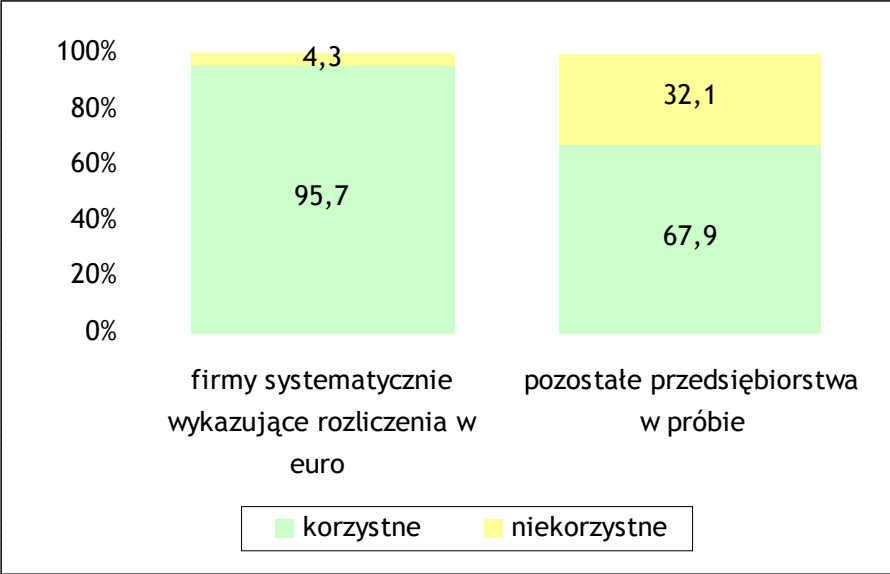
	do 0,1% obrotów	0,1-0,5%	0,5-1%	ponad 1% obrotów	trudno ocenić
1) przystosowanie systemów informatycznych					
2) dostosowanie systemów księgowych					
3) zmiana cen (PLN/euro)					
4) podwójne ceny (obowiązujące przez 2 miesiące)					
5) przeszkolenie pracowników					
6) inne koszty bezpośrednio związane z wymianą					

Załącznik 2: aneks

Rysunek 1 Wpływ posiadania rozliczeń w euro na nastawienie przedsiębiorstw do wejścia do EMU

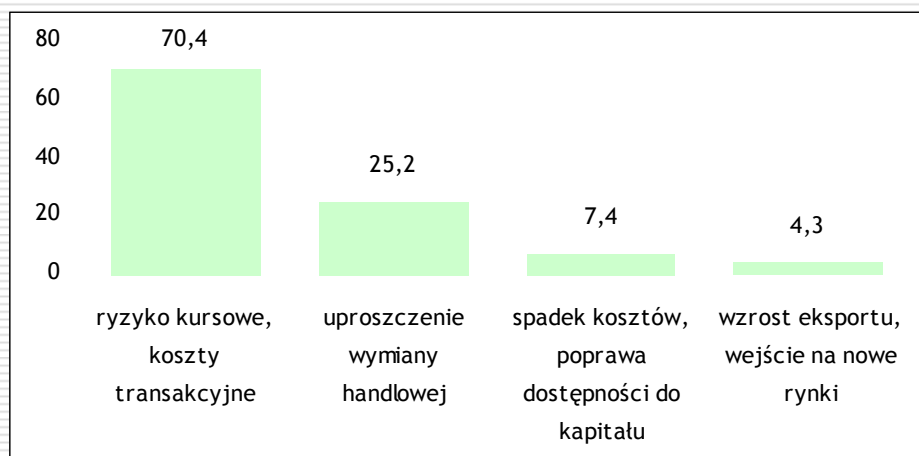
Umiejętność dokonania oceny – cała próba

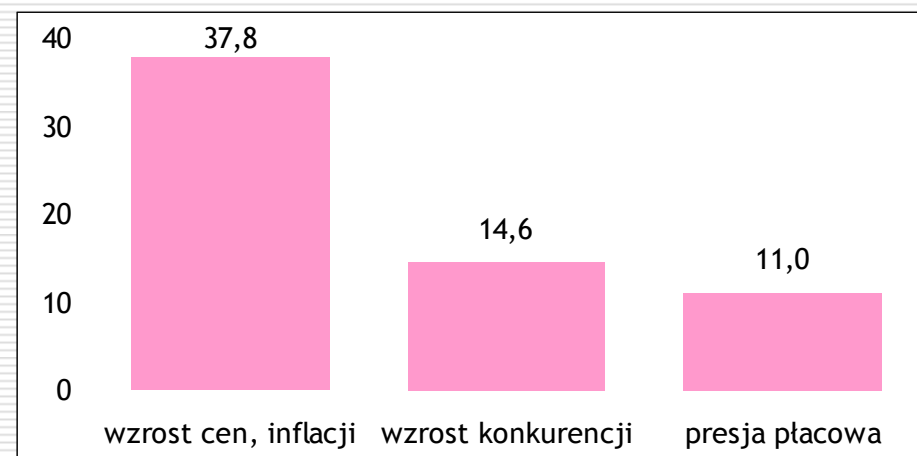
Rodzaj oceny – przedsiębiorstwa, które sformułowały ocenę

Rysunek 2 Czym przedsiębiorstwa tłumaczą swoje nastawienie do przyjęcia euro?

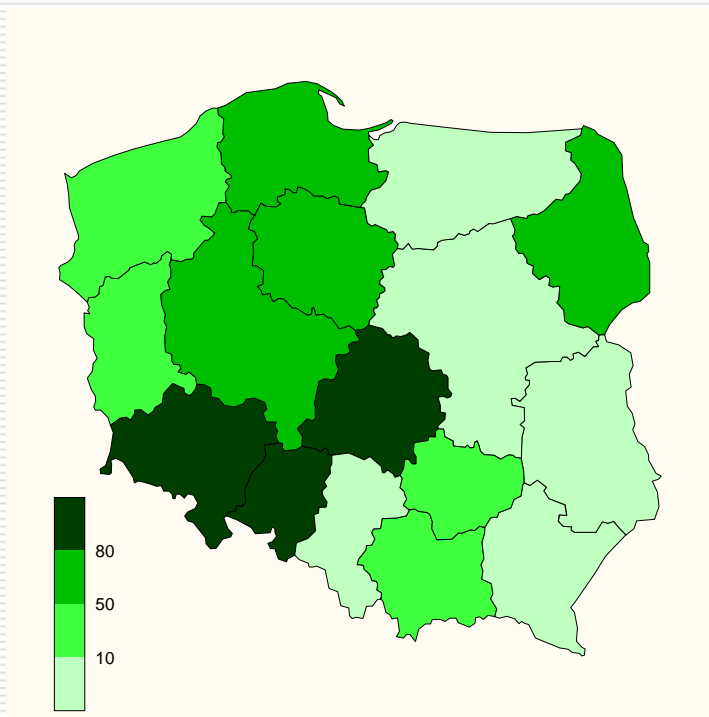
Euro korzystne dla interesów przedsiębiorstwa

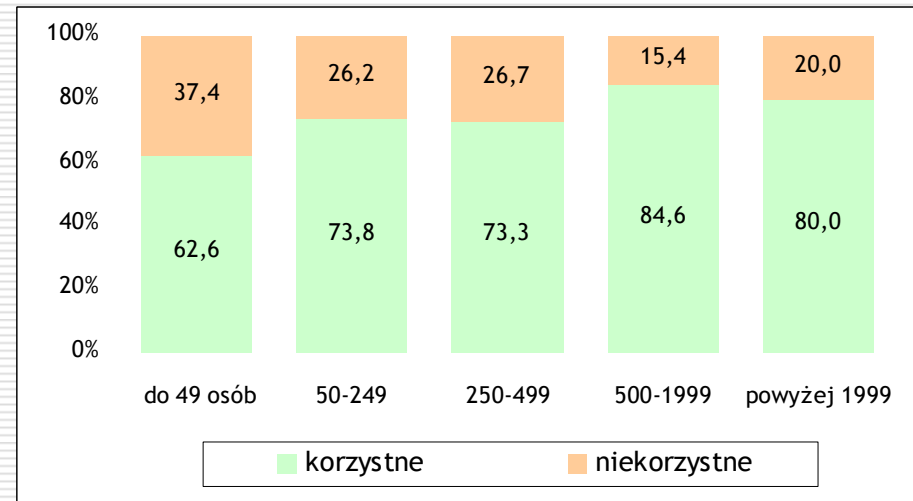
Euro niekorzystne dla interesów przedsiębiorstwa

Rysunek 3 Czynniki wpływające na nastawienie przedsiębiorstw do przyjęcia euro – lokalizacja i wielkość

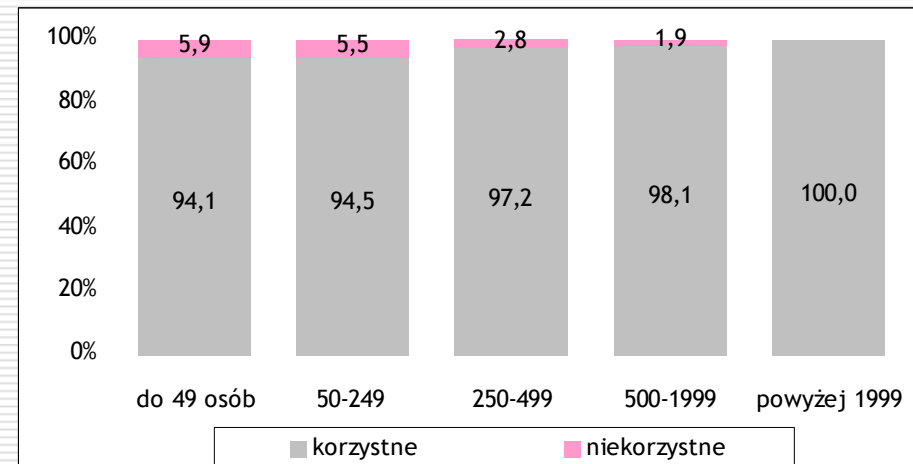
W podziale wg województw
 Podgrupa przedsiębiorstw nie rozliczających się w euro systematycznie (firmy skoncentrowane na rynku krajowym). Wskaźniki skonstruowane jako różnica sald między nastawieniem korzystnym i niekorzystnym

W klasach wg wielkości zatrudnienia
 Podgrupa przedsiębiorstw nie rozliczających się w euro systematycznie

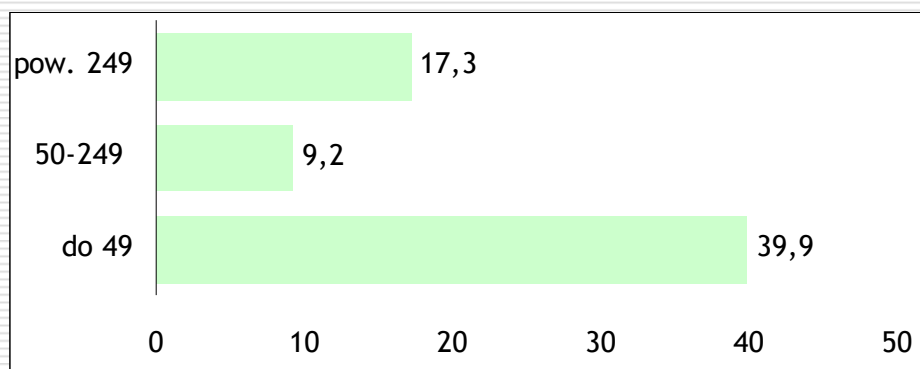
Podgrupa przedsiębiorstw rozliczających się w euro systematycznie

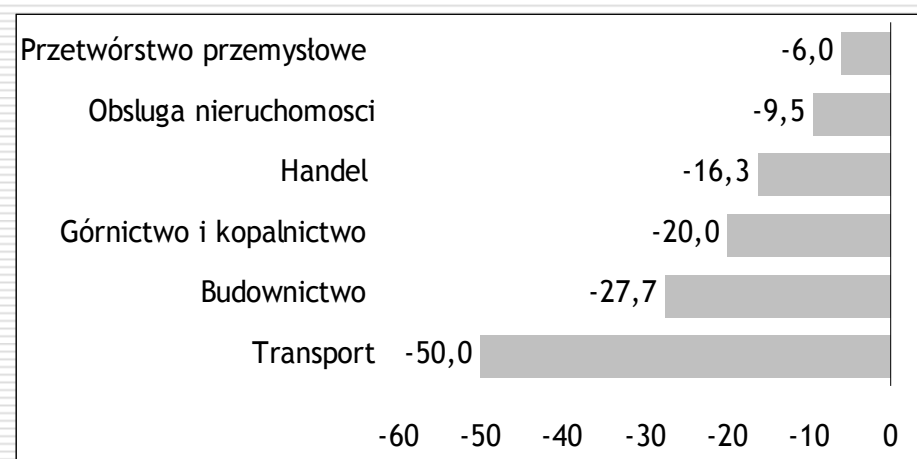
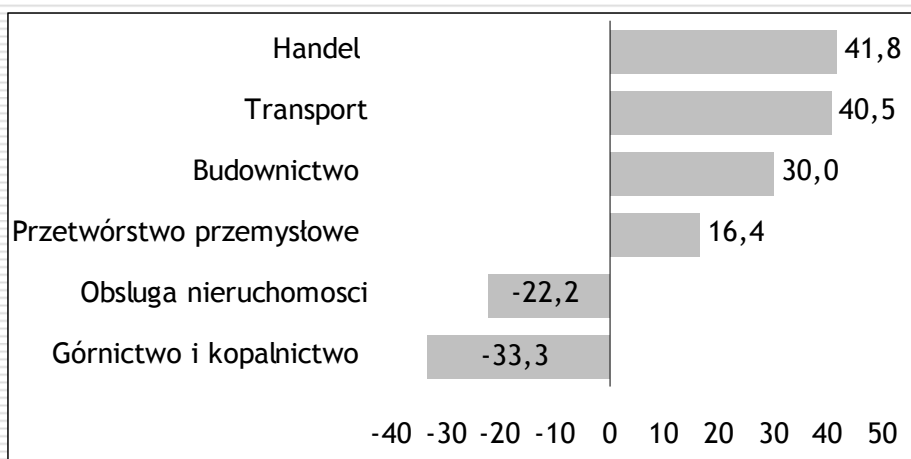
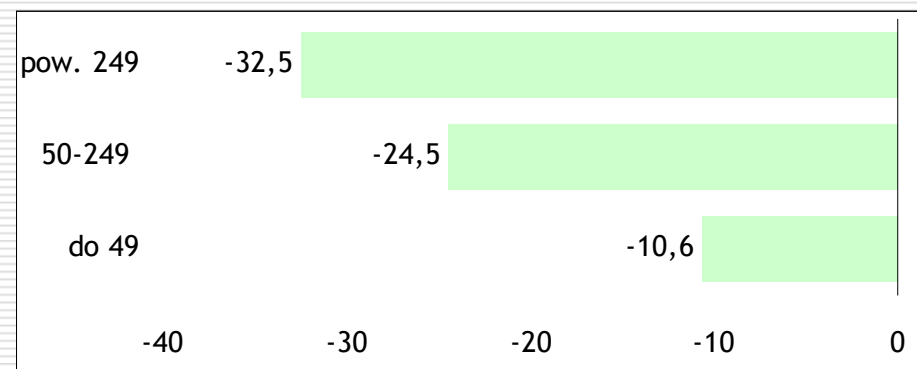
Rysunek 4 Prognozy eksportu klasy wg wielkości zatrudnienia i wg sekcji PKD

wskaźniki skonstruowane jako różnica sald między odsetkiem firm prognozujących wzrost eksportu a odsetkiem firm nie przewidujących takiego wzrostu

Firmy systematycznie rozliczające się w euro

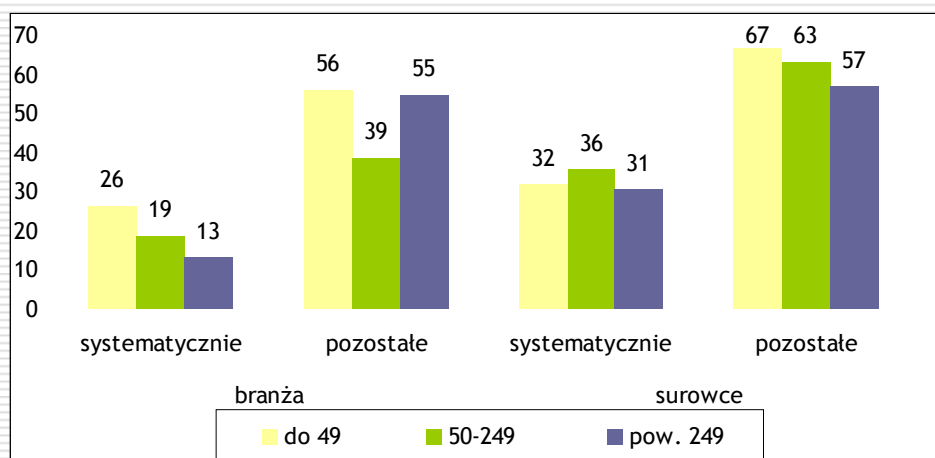
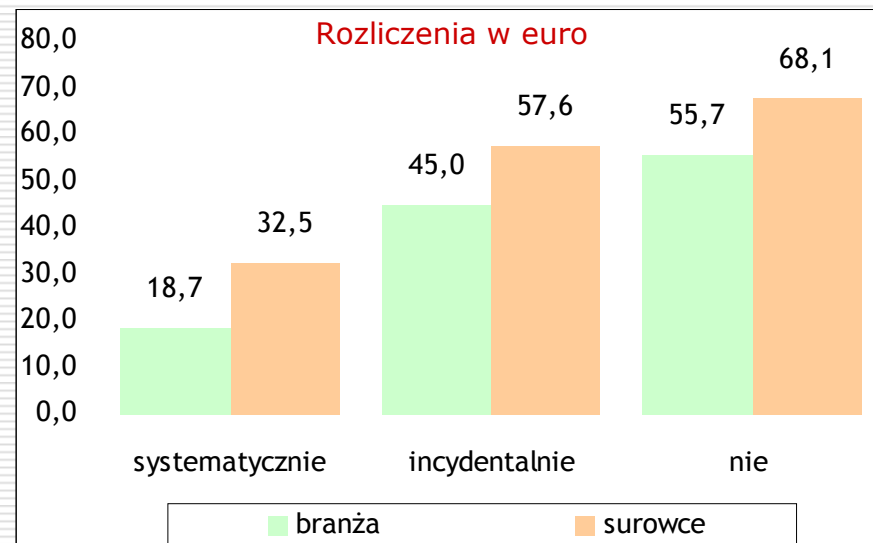
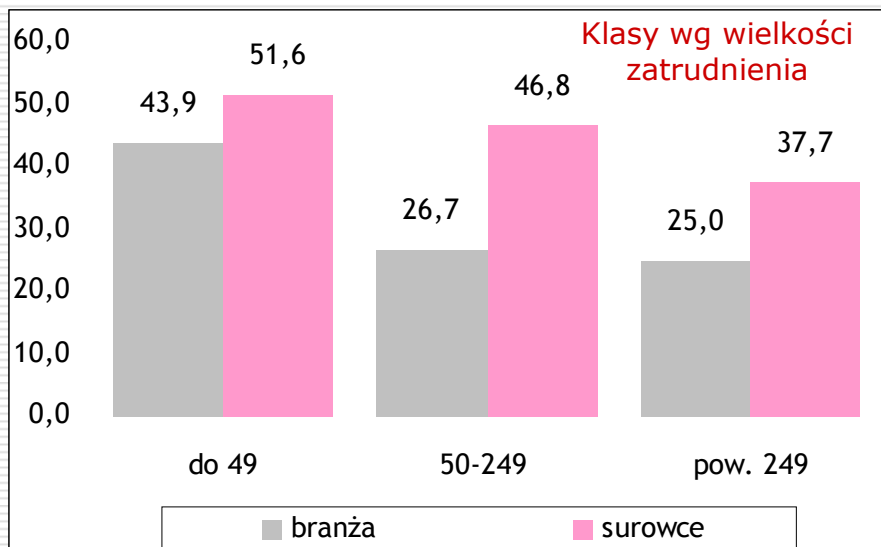

Pozostałe przedsiębiorstwa

Rysunek 5 Prognozy cen

wskaźniki skonstruowane jako różnice sald między odsetkiem firm prognozujących wzrost cen a odsetkiem firm nie przewidujących takiego wzrostu

Legenda:

branża – prognozy cen w branży, w kt. działa firma
 surowce – prognozy cen surowców, materiałów i towarów wykorzystywanych

systematycznie – firmy systematycznie rozliczające się w euro

incydentalnie - firmy incydentalnie rozliczające się w euro

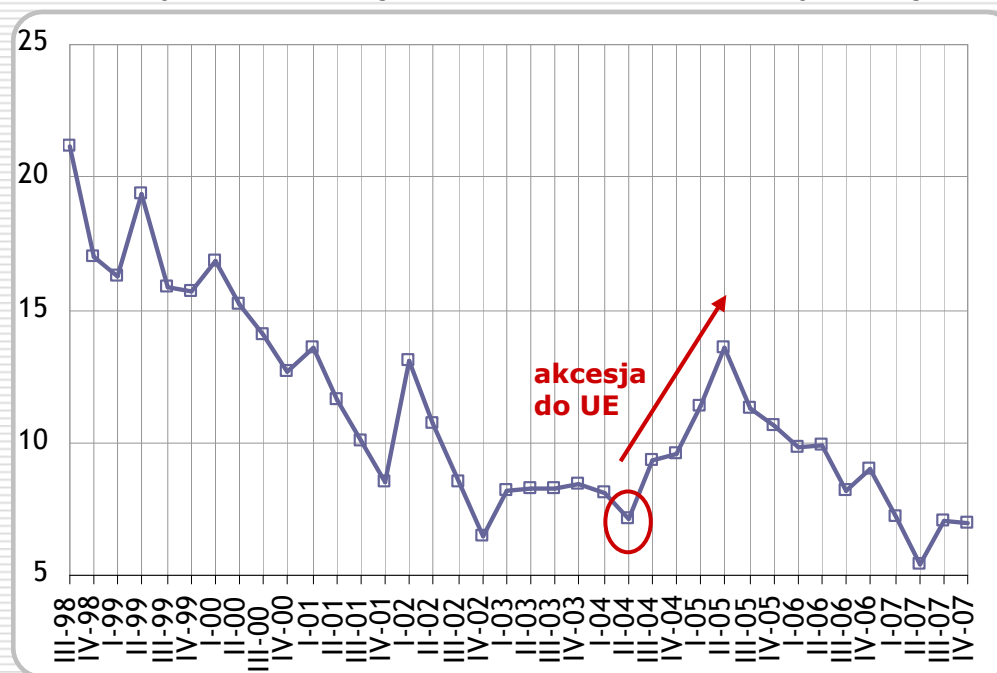
nie – firmy nie rozliczające się w euro

pozostałe – firmy nie rozliczające się w euro lub rozliczające się incydentalnie

Klasa mix – wg rozliczeń w euro i wg.wlk. zatrudnienia

Rysunek 6 Oceny nasilenia konkurencji rynkowej

Konkurencja jako bariera rozwoju
 odsetek przedsiębiorstw deklarujących, że silna bądź rosnąca konkurencja stanowi dla nich barierę rozwoju

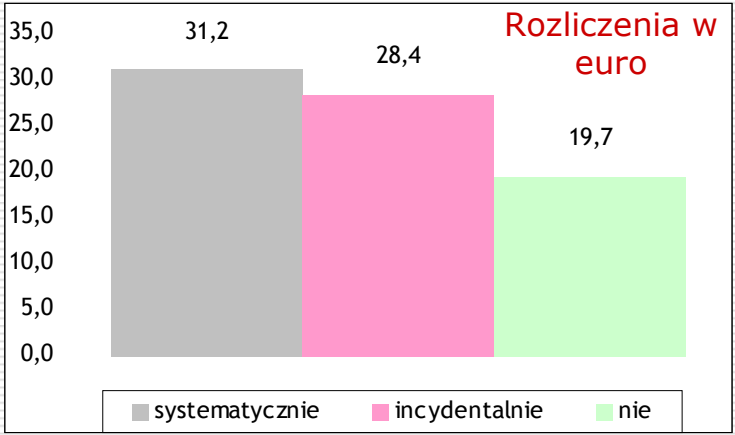
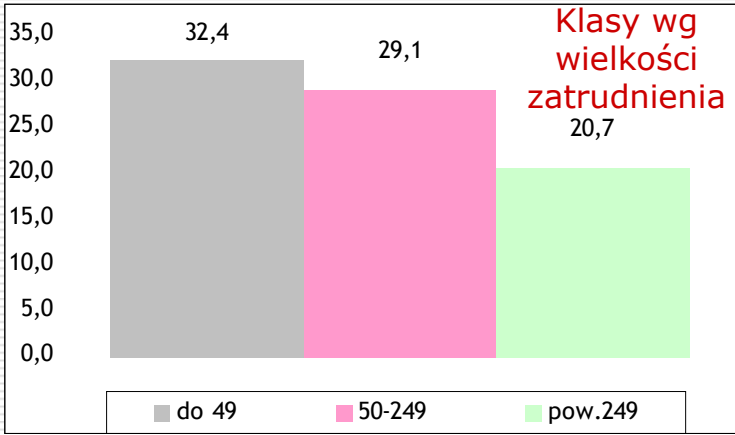
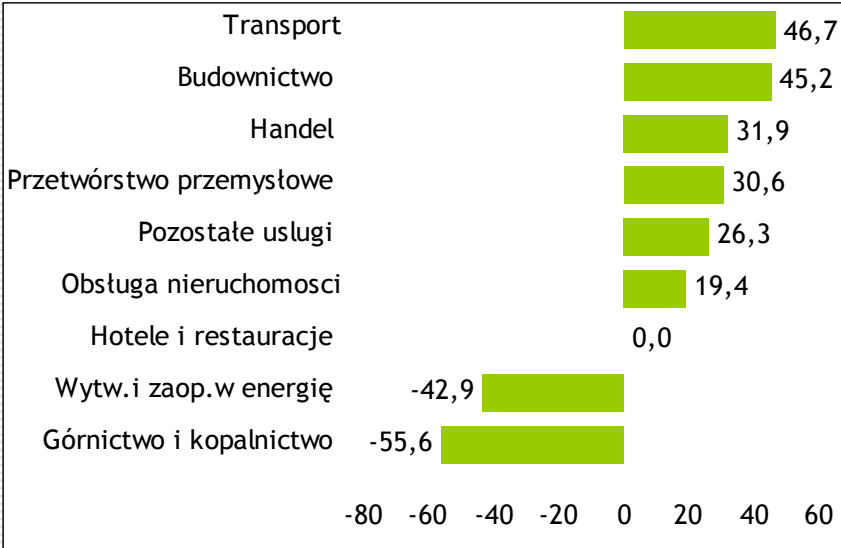
Źródło: SM NBP

Rysunek 7 Prognozy nasilenia konkurencji rynkowej

wskaźniki skonstruowane jako różnice sald między odsetkiem firm prognozujących wzrost konkurencji a odsetkiem firm nie przewidujących takiego wzrostu

Sekcje PKD

Dziękuję za uwagę!

-
- Wyniki pojedynczego projektu badawczego nie determinują wyników całego Raportu na temat pełnego uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w trzecim etapie Unii Gospodarczej i Walutowej. Projekty badawcze mają charakter dokumentów wspierających.
  - Przedstawione w Raporcie wyniki będą stanowiły bowiem podsumowanie ponad 30 projektów, realizowanych zarówno przez pracowników NBP, jak też ekspertów zewnętrznych.